

Влада на Република Северна Македонија

Генерален секретаријат

Почитувани претставници на граѓанските организации,

Ви благодариме на интересот за учество на Повикот до граѓанскиот сектор за придонес во подготвувањето на Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2026 година. Пополнетиот образец (заедно со прилозите, доколку ги има) доставете го до Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат на Владата, електронски на адреса **nvosorabotka@gs.gov.mk** со назнака **Иницијатива за ГПРВ 2026, до 15.9.2025 година**. Со доставување на образецот потврдувате дека се согласувате вашата иницијатива да биде објавена на веб страницата www.nvosorabotka.gov.mk.

Општи податоци за здружението / фондацијата

Име на здружението/фондацијата: Фондација за интернет и општество „Метаморфозис“

ЕМБС (матичен број на правниот субјект според податоците во Централен регистар): 5922020

Седиште и адреса (улица, број, општина): ул. „Франклин Рузвелт“ бр. 19, кат 2 Општина Карпош, 1000 Скопје

Застапник: Бардил Јашари

Веб страница: <https://metamorphosis.org.mk/>

Електронска пошта (e-mail): info@metamorphosis.org.mk

Телефонски број за контакт: +389 2 3109 325; 070 327 261

Лице за контакт: Данче Даниловска Бајдевска

Предлог- иницијатива

за годишна Програма за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2026 година

Наслов на иницијативата: Креирање на Национална стратегија за дигитална писменост

Стратешки приоритет: (поврзаност со стратешки приоритет на Владата, согласно Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија 2024-2028 <https://vlada.mk/strateshki-prioriteti?ln=mk>)

Креирањето на Национална стратегија за дигитална писменост директно придонесува кон три стратешки приоритети на Владата, согласно Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија 2024-2028, односно:

- Обезбедување забрзан и одржлив економски раст, повисок животен стандард и квалитет на живот на граѓаните;
- Квалитетно образование достапно за сите согласно побарувачката на пазарот на трудот;
- Модерна и ефикасна јавна администрација базирана на дигитализација која обезбедува квалитетни и брзи услуги за граѓаните и деловните субјекти.

НППА: (поврзаност со пристапни партнерства и соодветна идентификација на поглавје и подрачје <https://mep.gov.mk/mk-MK/eu-integracii/nacionalnata-programa-za-usvojuvanje-na-pravoto-na-eu>)

- ‘Конкуренција и инклузивен раст’/ Поголавје 10: Информатичко општество и медиуми, Поголавје 19: Социјални политики и вработување, и Поголавје 26: Образование и култура
- Дигитална агенда за Западен Балкан
- Дигитална Европа
- План за раст на Западен Балкан

Образложение: (опис на состојбите, причини за проблемите кои се предмет на разгледување, цел на предлогот, предмет на уредување доколку се работи за закон или подзаконски акт)

Креирањето и спроведувањето на Национална стратегија за дигитална писменост е од суштинско значење во време кога целиот свет, вклучително и Владата на Република Северна Македонија, се стреми кон целосна дигитална трансформација на општеството, јавната администрација и јавните услуги.

Пандемијата КОВИД-19 покажа дека како држава не сме спремни за целосно, информирано и совесно учество во процесите кои се одвиваат дигитално, што меѓу другото резултираше и со големи предизвици при спроведување на образованието на далечина и хакерски напади. Поради ниската дигитална писменост, наставниот кадар беше и сè уште е неподготвен да ги образува идните генерации преку образование на далечина, додека стручните служби од училиштата не можеа да препознаат лажни дојави за бомби кои ги добиваа преку е-пошта, што дополнително придонесе кон губење на настава и со самото тоа, ослабнување на квалитетот на образованието на младите.

Додека беа обезбедени дигитални алатки и услуги за време на пандемијата, граѓаните пак се враќаа на шалтерите за по традиционален пат да добијат услуги од институциите, што меѓудругото исто така се должи и на тоа што не се чувствуваат способни да ги користат истите по дигитален пат. Во момент кога услугите забрзано се дигитализираат, недостатокот на дигитална писменост кај граѓаните може да придонесе кон ниската искористеност на постоечките и новите владини дигитални структури за јавни услуги, комуникација со институциите, (не)учество во консултативни процеси, како и отпор кон дигитална трансформација. Недостатокот на дигитални вештини кај јавните службеници, меѓу другото, има негативно влијание на начинот на кој Владата ги води своите онлајн активности, а за возврат и конкурентноста на земјата во регионот, имајќи ја на ум вредноста на отворените податоци.

Ниската дигитална писменост исто така претставува и потешкотија на работното место, поради што лицата кои не се во работен однос треба дополнително да ги градат нивните дигитални вештини за да станат покомпетитивни на пазарот на трудот. Дополнително, поради ниската дигитална и медиумска писменост, граѓаните стануваат ранливи на сајбер напади, економски измами, и лажни вести, бидејќи не знаат да ги препознаат заканите ниту да се справат со истите.

Европската Комисија во извештајот за Северна Македонија 2024 експлицитно нотира дека „Дигитализацијата на економијата напредува бавно“ но и дека „Властите треба дополнително да овозможат развој на дигитални вештини во основното и средното образование, како и да ги зголемат капацитетите на образовните институции и компетенциите на наставниците за развој на овие вештини во согласност со Акцискиот план на ЕУ за дигитално образование 2021-2027 година.“

Понатаму, еден од приоритетите на процесот на креирање на оваа стратегија е и усогласувањето со новововедената Европска легислатива и регулатива со процесот на надградба на медиумските закони и идната стратегија ќе го опфати и усогласувањето со Digital Services Act (Закон за дигитални услуги) и Digital Markets Act (Закон за дигитален пазар), како и усогласувањето со Директива на ЕУ за слобода на изразување.

За да ги адресира горенаведените предизвици, потребно е креирање на Национална стратегија за дигитална писменост. Со стратешки пристап за описменување на целото население меѓу кои и младите низ формалниот образовен процес, за ефикасно и совесно користење на дигитални алатки и платформи за разни цели (образование, работен ангажман, учество во креирање на јавни политики, консултативни процеси, користење на јавни е-услуги, комуникација, иновации, итн.) се подигнува квалитетот на образованието, се обезбедува покомпетентен и покомпетитивен работен кадар за пазарот на трудот, се омоќуваат граѓаните за да земат активно учество во јавни дигитални процеси, но и се гради култура на безбедно општество отпорно на разни сајбер закани. Дополнително, унапредување на дигиталните вештини кај различни категории на граѓани, меѓу кои и административни службеници, се поддржува креирањето на професионална и ефикасна јавна администрација, а и се поддржува развојот на дигиталната економија, ИКТ секторот, вештачката интелигенција, иновациите и стартап екосистемот, што директно кореспондира на Владините стратешки приоритети и приоритетни цели. Бидејќи дел од дигитална писменост е и медиумска писменост, преку оваа национална стратегија треба да се цели кон општество со развиено критичко мислење и отпорност кон лажни вести и дезинформации.

Оваа национална стратегија треба да предвиди развивање и спроведување на детална едукативна програма на повеќе нивоа (основно, средно, напредно) кои би се комуницирале соодветно на возраста, менталниот капацитет и стручноста на граѓаните од сите сфери. Покрај развивањето на дигиталните вештини преку формалното образование (предучилишно, училишно, средно, високо образование), стратегијата треба да предвиди и креирање на програми за доживотно учење за да се опфатат граѓани кои што не се дел од формалното образование.

Исто така, оваа национална стратегија треба да биде поддржана со постојано оценување на пристапот до граѓаните до потребната дигитална инфраструктура (интернет конекција и дигитални алатки) како и дигиталните вештини за граѓаните за да се процени нивното ниво на дигитални вештини, осигурувајќи се дека ги поседуваат потребните вештини за ефективно користење на јавните услуги и активно учество на пазарот на трудот и во животот на заедницата. Посебно внимание треба да се посвети на проценка на

средните и напредните дигитални вештини на граѓаните, преку што дополнително ќе се развие курикулум кој треба да биде спроведен преку масовни обуки на целото население, започнувајќи со младите во формалниот образовен процес и јавната администрација.

Надлежен орган на државната управа: (надлежно министерство за спроведување на иницијативата)

Надлежни органи за оваа стратегија треба да бидат Министерство за образование и наука, Министерство за дигитална трансформација и Министерство за администрација, додека помеѓу придружните органи за поддршка треба да бидат Биро за развој на образование, Национален центар за одговор на компјутерски инциденти – МКД-ЦИРТ, и Државен завод за статистика.

Очекувани влијанија: (економски влијанија, социјални влијанија, влијанија врз животната средина, административни влијанија и трошоци)

- Покомпетитивни граѓани на пазарот на трудот преку зголемување на нивните дигитални вештини;
- Способни и совесни граѓани кои активно ги користат е-услугите и учествуваат во јавните е-процеси, придонесувајќи кон подобро креирање на политики и граѓанска вклученост преку електронските платформи обезбедени од државата;
- Поквалитетен образовен систем кој одговара на потребите на пазарот на трудот и испорачува кадар способен за логично и критично размислување базирано на факти;
- Професионална и ефикасна јавна администрација оспособена за спроведување на поефикасен и побезбеден систем за испорака на јавни е-услуги и други дигитални алатки овозможени од страна на јавните институции;
- Поголемо користење на постоечките владини е-услуги и поттикнување на процес на нивно проширување и усовршување благодарение на барањата од граѓаните, што директно влијае на подобрување на деловната околина и функционирањето на слободниот пазар преку јакнење на институционалниот капацитет;
- Покомпетитивни граѓани со напредни дигитални вештини кои придонесуваат кон креирање на иновации преку користење на технологијата за решавање проблеми, автоматизација на процесите и креативни решенија, поттикнувајќи го развојот на нови производи, услуги и деловни модели.

Финансиски импликации: (доколку иницијативата има финансиски импликации, се наведува дали се обезбедени потребните средства и од кои извори)

Предлог-иницијативата предизвикува финансиски импликации. Потребните средства не се обезбедени.

Прилози (се наведува насловот и авторот, со линк до документот доколку е достапен електронски)

- Александар Стојановски, “Истражувањето за критичкото мислење и медиумската писменост кај младите во Република Северна Македонија”, Достапно на:
https://metamorphosis.org.mk/izdanija_arhiva/istranzhuvanje-kritichkoto-mislenie-i-mediumskata-pismenost-kaj-mladite-vo-republika-severna-makedonija/

- Ирена Бојациевска, Наталија Шикова, “Опсерваторија за Дигиталната агенда – Извештај за тековната состојба и патоказ за унапредување на Дигиталната агенда во Северна Македонија”, Достапно на: https://metamorphosis.org.mk/izdanija_arhiva/opservatorija-za-digitalnata-agenda-izveshtaj-za-tekovnata-sostojba-i-patokaz-za-unapreduvanje-na-digitalnata-agenda-vo-severna-makedonija-2022/
- Европска Комисија, “Извештај на Европска комисија за Северна Македонија 2024”, Достапно на: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/5f0c9185-ce46-46fc-bf44-82318ab47e88_en?filename=North%20Macedonia%20Report%202024.pdf

15.9.2025 година

Потпис на застапникот

